

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA RUSSU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 7413/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 noiembrie 2008

DEFINITIVĂ

13/02/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Russu c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 21 octombrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 7413/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dna Alla Russu („reclamantul”), la 7 februarie 2005.

2. Reclamantul, care a beneficiat de asistența judiciară acordată de Curte, a fost reprezentat de către dl V. Zama, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției au fost încălcate ca urmare a omisiunii instanței de judecată de a o audia în persoană înainte de a o amenda.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 12 decembrie 2006, aceasta a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1957 și locuiește în Chișinău.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul a lucrat în calitate de jurnalist pentru compania Teleradio-Moldova (T.), o instituție publică națională a audiovizualului. Potrivit reclamantului, la 27 iulie 2004, angajații companiei T. au organizat o grevă spontană ca răspuns la pretinsa cenzură instituită la compania T. și la neglijarea de către Partidul Comuniștilor a principiilor democratice. Reclamantul era printre grupul de angajați care a ocupat un birou și a refuzat să-l părăsească până la satisfacerea cerințelor lor. Potrivit Guvernului, aceasta a reprezentat o demonstrație neautorizată.

8. La 23 septembrie 2004, reclamantul, care a fost prezent în ședință de judecată, a fost găsit vinovat de încălcarea articolului 174/1 alin. 4 al Codului cu privire la contravențiile administrative prin participarea activă la o demonstrație neautorizată. El a fost amendat cu 180 lei moldovenești (MDL) (12 euro (EUR) la acea dată).

9. Reclamantul a depus recurs, susținând că nu existau probe privind participarea sa activă la întrunire și că întrunirea a reprezentat o grevă neplanificată, situație care trebuia examinată prin prisma legislației muncii.

10. La 7 octombrie 2004, reclamantul a fost demis. El nu s-a mai angajat și s-a înregistrat formal ca șomer la 8 ianuarie 2005.

11. La 18 noiembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a examinat cauza reclamantului în absența acestuia și a respins recursul. Instanța a notat că reclamantul a fost citat. Potrivit reclamantului, el nu a fost citat și a aflat despre decizia Curții de Apel abia la 6 ianuarie 2005, când s-a interesat de cauza sa la cancelaria instanței de judecată.

12. Reclamantul a plătit amenda la 11 ianuarie 2005.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTE

13. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Ziliberg v Moldova* nr. 61821/00, §§ 22-25, 1 februarie 2005.

14. În decizia din 25 aprilie 2007, în cauza civilă 2ra-460/07, Curtea Supremă de Justiție a respins obiecția potrivit căreia recurentul a depus recursul cu depășirea termenului limită stabilit de lege (cincisprezece zile din ziua în care a fost informat despre hotărârea atacată). Instanța a constatat că, deși existau probe că instanța a expediat o copie a hotărârii pe adresa recurentului, în dosar nu erau probe care ar fi confirmat data înmânării. Astfel, recursul a fost considerat ca depus în termen, deși acesta a fost depus cu douăzeci și șase de zile după ce instanța a expediat recurentului copia hotărârii.

ÎN DREPT

15. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că a fost condamnat în absența sa. Partea relevantă a articolului 6 al Convenției prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.”

16. Reclamantul s-a mai plâns de încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 11 al Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

I. ADMISIBILITATEA

17. Curtea notează că, în observațiile sale din mai 2007, reclamantul a solicitat Curții să nu examineze pretenția sa formulată în temeiul articolului 11 al Convenției. Prin urmare, Curtea nu va examina această pretenție.

18. Curtea consideră că pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun temei pentru declararea acestei pretenții inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea o declară admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestei pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

19. Reclamantul a pretins că omisiunea Curții de Apel de a-l cita pentru ședința de judecată din 18 noiembrie 2004 a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției. Nu există probe care ar confirma faptul că i-a fost expediată citația pentru acea ședință sau că el a primit cândva această citație. Registrul corespondenței expediate de Curtea de Apel nu a menționat adresa la care a fost expediată citația, persoana responsabilă de expediere sau orice alte detalii.

20. Reclamantul a susținut că amenda administrativă ce i-a fost aplicată avea caracter punitiv și urmarea scopul de prevenire. El a invocat hotărârea în cauza *Ziliberberg v. Moldova* nr. 61821/00, §§ 27-36, 1 februarie 2005.

21. Guvernul a susținut că, la 10 noiembrie 2004, Curtea de Apel a citat în mod corespunzător reclamantul pentru ședința judecătorească din 18 noiembrie 2004. Spre deosebire de cauza *Ziliberberg*, citată mai sus, reclamantul avea suficient timp pentru a se pregăti de ședință, însă a ales să nu participe și nu a informat instanța despre absența sa.

22. Curtea reiterează că, în cauza *Ziliberberg* (citată mai sus, § 35), ea a constatat că articolul 6 al Convenției, sub aspectul său penal, era aplicabil procedurilor administrative prevăzute de articolul 174/1 al Codului cu privire la contravențiile administrative. Ea nu vede vreun motiv pentru a se abate de la această concluzie în această cauză, care vizează aplicarea aceleiași prevederi din legislația națională. Prin urmare, articolul 6 al Convenției era aplicabil procedurilor în cauza reclamantului, deoarece acestea au implicat „determinarea temeiniciei acuzațiilor penale” împotriva lui.

23. Curtea ia notă de declarația Guvernului, potrivit căreia reclamantul a fost citat pentru ședința judecătorească din 18 noiembrie 2004, însă el a decis să nu se înfățișeze. Totuși, unica dovadă prezentată de către Guvern a faptului că el a fost citat, a fost registrul corespondenței expediate de Curtea de Apel. La dosar nu există dovezi care ar confirma faptul că citația a ajuns la reclamant.

24. În această privință, Curtea nu poate decât să noteze că, în practică, instanțele judecătorești naționale nu acceptă în calitate de probă suficientă proba ce confirmă faptul expedierii unei scrisori de către instanța judecătorească și cer dovada livrării (a se vedea paragraful 14 de mai sus).

25. Prin urmare, Curtea constată că nu a fost stabilit faptul dacă reclamantul a fost citat în mod corespunzător pentru ședința judecătorească din 18 noiembrie 2004.

26. Articolul 6 al Convenției, interpretat în ansamblu, garantează dreptul persoanei acuzate de a participa efectiv la procesul său penal. Acesta include, *inter alia*, nu doar dreptul de a fi prezent, dar și de a asculta și a urmări procesul (a se vedea, spre exemplu, *Stanford v. the United Kingdom*, hotărâre din 23 februarie 1994, Seria A nr. 282-A, § 26; *Barberà, Messegué and Jabardo v. Spain*, hotărâre din 6 decembrie 1988, Seria A nr. 146, § 78). Acest drept face implicit parte din esența conceptului procedurii contradictorii și poate fi, de asemenea, dedus din garanțiile prevăzute în sub-paragrafele (c), (d) și (e) ale paragrafului 3 al articolului 6 - „să se apere el însuși”, „să întrebe sau să solicite audierea martorilor” și „să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere” (a se vedea *Colozza v. Italy*, hotărâre din 12 februarie 1985, Seria A nr. 89, § 27). Este dificil de a vedea în această cauză cum ar fi putut să-și exercite aceste drepturi reclamantul fără a fi prezent.

27. În continuare, Curtea face referire la principiul conform căruia prezența persoanei acuzate la judecarea unei contestări unde sunt examinate doar chestiuni de drept nu este crucială (a se vedea *Hermi v. Italy* [GC], nr. 18114/02, §§ 58-67, ECHR 2006-...; *Sejdovic v. Italy* [GC], nr. 56581/00, §§ 81-85 și 91-95, ECHR 2006-...; *Kremzow v. Austria*, 21 septembrie 1993, Seria A nr. 268-B; și *Kamasinski v. Austria*, 19 decembrie 1989, Seria A nr. 168). Totuși, în această cauză, Curtea notează că, deoarece reclamantul nu a fost informat despre ședința judiciară, el nu a avut posibilitate să-și organizeze apărarea și nu a fost reprezentat de către un avocat (a se vedea cauza *Ziliberberg*, citată mai sus, § 41; a se compara, pentru o soluție opusă, cu cauza *Hermi*, citată mai sus, § 102). Mai mult, reclamantul a contestat aspectele de fapt ale cauzei, cum ar fi constatarea că el „a participat activ” la o demonstrație neautorizată și, în genere, dacă aceasta a fost o demonstrație sau o grevă (a se vedea paragraful 9 de mai sus). Examinarea unor astfel de chestiuni, unele dintre care erau strâns legate de personalitatea și acțiunile reclamantului, ar fi cerut audierea reclamantului în persoană, ceea ce nu s-a întâmplat în ședința Curții de Apel.

28. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

29. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

30. Reclamantul a pretins EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral cauzat lui. El s-a referit la importanța procedurilor împotriva sa, care trebuiau examinate în lumina campaniei împotriva cenzurii la compania națională de radio și televiziune.

31. Guvernul consideră că reclamantul nu trebuie să primească vreo compensație și că, în orice caz, suma pretinsă era excesivă și nesuținută.

32. Curtea consideră că procedurile împotriva reclamantului s-au referit la o chestiune de o anumită importanță pentru el, care viza un interes public sporit (pretinsa cenzură la compania națională de televiziune și radio), în care el și-a asumat anumite riscuri pentru a-și exprima dezacordul. De asemenea, ea notează că reclamantul a fost concediat în scurt timp după ce a fost găsit vinovat de către prima instanță și a rămas ulterior șomer (a se vedea paragraful 10 de mai sus). Deși Curtea nu poate specula pe marginea

rezultatului procedurilor împotriva lui în cazul în care Curtea de Apel l-ar fi audiat în persoană, ea consideră că neoferirea posibilității pentru reclamant de a-și exprima poziția i-a cauzat lui un prejudiciu care, în această cauză, nu poate fi compensat prin simpla constatare a violării. Astfel, hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 1,000 cu acest titlu.

B. Costuri și cheltuieli

33. Reclamantul a pretins EUR 1,120 cu titlu de costuri și cheltuieli. El s-a bazat pe un contract încheiat cu reprezentantul său și pe o listă detaliată a orelor lucrate asupra cauzei (18 ore, costul orei de lucru fiind de EUR 60, plus cheltuielile de secretariat).

34. Guvernul a contestat numărul de ore care trebuiau lucrate asupra cauzei, care era una destul de simplă, precum și onorariul perceput pe oră.

35. Curtea notează că reclamantul a beneficiat de asistența judiciară acordată de Curte, în mărime de EUR 850. Ea consideră că această sumă reflectă în mod echitabil munca efectuată de avocat în această cauză și că nu este necesară acordarea unei compensații suplimentare cu acest titlu.

C. Dobânda de întârziere

36. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de prejudiciu moral, care să fie convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca

Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte